

POSTANOWIENIE

Dnia 29 stycznia 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Agnieszka Żywicka

w sprawie z powództwa M. C.
przeciwko V. sp. z o.o. sp. k. w P.
o odszkodowanie, wynagrodzenie za pracę w godzinach nadliczbowych,
sprostowanie świadectwa pracy,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 29
stycznia 2025 r.,
na skutek skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego w
Poznaniu
z dnia 26 czerwca 2023 r., sygn. akt VII Pa 38/23,

- 1. odrzuca skargę kasacyjną w zakresie dotyczącym
sprostowania świadectwa pracy,**
- 2. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania w
pozostałym zakresie.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Poznaniu wyrokiem z 26 czerwca 2023 r. w sprawie z powództwa M. C. przeciwko V. spółka z ograniczoną odpowiedzialnością spółka komandytowa w P. o odszkodowanie, wynagrodzenie za pracę w godzinach nadliczbowych, sprostowanie świadectwa pracy na skutek apelacji pozwanego od wyroku Sądu Rejonowego Poznań - Grunwald i Jeżyce w Poznaniu z 16 lutego

2023 r.: 1. oddalił apelację; 2. Kosztami procesu w postępowaniu odwoławczym obciążył pozwanego i zasądził od pozwanego na rzecz powoda 577,50 zł (pięćset siedemdziesiąt siedem złotych pięćdziesiąt groszy) jako zwrot kosztów zastępstwa procesowego.

Powyższy wyrok został zaskarżony przez pozwaną skargą kasacyjną w całości. Przesłankę uzasadniającą przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący oparł na art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. wskazując, istnienie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego wymagającego udzielenia odpowiedzi przez Sąd Najwyższy, które sprowadza się do następujących pytań:

1) czy kilkukrotne skorzystanie przez pracodawcę z przewidzianej wprost w przepisach prawa pracy możliwości przedłużania zatrudnienia terminowego, które to możliwości przedłużania zatrudnienia terminowego, wprowadzano w wyniku kolejnych nowelizacji przepisów art. 25¹ k.p., może być kwalifikowane jako obejście przepisów prawa, działanie sprzeczne ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa, bądź działanie sprzeczne z przepisami prawa?

2) czy przy ocenie, czy zawieranie kolejnych umów o pracę na czas określony stanowi obejście przepisów prawa pracy lub ich wykorzystanie niezgodnie z ich społeczno-gospodarczym przeznaczeniem można oprzeć się jedynie na długości łącznego zatrudnienia na podstawie takich umów, wskazując na przewidziany w prawie pracy brak obowiązku uzasadniania wypowiedzenia takich umów, bez uwzględnienia faktu, że istniały przepisy, które umożliwiały takie wielokrotne zawieranie umów terminowych?

3) czy sformułowanie przez pracownika w pozwie żądania zasądzenia określonej kwoty tytułem wynagrodzenia za pracę w godzinach nadliczbowych za określony okres, bez wskazania, jakie kwoty przypadają za poszczególne miesiące, jest wystarczające dla przerwania biegu przedawnienia wszelkich roszczeń o takie wynagrodzenie ze wskazanego okresu, nawet tych przewyższających wskazaną w pozwie kwotę, a pracownik może następnie w toku procesu rozszerzyć powództwo o te roszczenia, w wyniku czego pozwany pozbawiony jest możliwości skorzystania z zarzutu przedawnienia?

W dalszej części skargi Skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku i zmianę wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu z 26 czerwca 2023 r.:

1) a) w punkcie 1 — przez oddalenie powództwa co do kwoty 14.039,52 zł (czternaście tysięcy trzydzieści dziewięć złotych i pięćdziesiąt dwa grosze) tytułem odszkodowania za niezgodne z prawem wypowiedzenie umowy o pracę; b) w punkcie 2 — przez obniżenie zasądzonej od pozwanej na rzecz powoda kwoty do 4.894,42 zł; c) w punkcie 3 podpunkcie a) — przez oddalenie powództwa o sprostowanie świadectwa pracy w zakresie odnoszącym się do wskazania, że powód był zatrudniony do 31 grudnia 2017 r. oraz że zatrudnienie dotyczyło umowy o pracę na czas nieokreślony; d) w punkcie 5 — przez podwyższenie kwoty zasądzonej od powoda na rzecz pozwanej tytułem zwrotu kosztów procesu stosownie do zakresu, w jakim każda ze stron, przy uwzględnieniu rozstrzygnięcia sądu odwoławczego, wygrała proces i przy przyjęciu, że w przypadku kosztów należnych pozwanej zastosowanie znajduje podwójna stawka kosztów zastępstwa procesowego;

ewentualnie:

2) uchylenie zaskarżonego wyroku w zaskarżonej części i przekazanie w tym zakresie sprawy do ponownego rozpoznania; a w każdym przypadku o:

3) zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej kosztów postępowania kasacyjnego z zastosowaniem podwójnej stawki minimalnej.

Powód nie złożył odpowiedzi na skargę kasacyjną.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna okazała się częściowo niedopuszczalna a w pozostałym zakresie nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Należy zauważyć, że w pierwszym zdaniu skargi kasacyjnej pozwana zaskarżyła wyrok Sądu drugiej instancji w całości natomiast w dalszej części doprecyzowała żądanie domagając się zmiany zaskarżonego wyroku poprzez wskazanie konkretnych rozstrzygnięć z wyroku wydanego w postępowaniu pierwszoinstancyjnym (w całości utrzymanego przez Sąd odwoławczy) m.in. w zakresie sprostowania świadectwa pracy (pkt 1 lit. c). W świetle art. 398² § 2 k.p.c. skarga kasacyjna jest niedopuszczalna w sprawach dotyczących kar porządkowych, świadectwa pracy i roszczeń z tym związanych oraz o deputaty lub ich ekwiwalent.

Zgodnie z ukształtowaną w judykatach Sądu Najwyższego linią orzecniczą, dla uznania niedopuszczalności skargi kasacyjnej w sprawach o sprostowanie świadectwa pracy jest bez znaczenia, czy żądanie sprostowania zastosowanego trybu rozwiązania stosunku pracy może być przedmiotem samodzielnego roszczenia, czy też musi być przez pracownika dochodzone równocześnie z roszczeniem o przywrócenie do pracy albo o odszkodowanie (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 27 lutego 1997 r., I PZ 4/97, OSNAPiUS 1998 nr 2, poz. 46; 27 lipca 2017 r., II PK 293/16, LEX nr 3546053; 4 marca 2008 r., II PK 178/07, OSNP 2009 nr 11-12, poz. 145).

Wypada zatem przypomnieć, że Sąd Najwyższy jako sąd kasacyjny, nie jest sądem powszechnym zwykłej, trzeciej instancji, zaś skarga kasacyjna nie jest środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, a to z uwagi na przeważający w charakterze skargi kasacyjnej element interesu publicznego. Zgodnie z takim modelem skargi kasacyjnej jej rozpoznanie następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. W konsekwencji tego, w art. 398⁴ § 2 k.p.c. wśród istotnych wymagań skargi kasacyjnej ustawodawca wymienił obowiązek złożenia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie. Wymóg ten wiąże się z tzw. przedsądem, polegającym m.in. na możliwości odmowy przez Sąd Najwyższy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.), a jego spełnienie powinno przybrać postać wyodrębnionego wyводу prawnego, w którym skarżący wykaże, jakie występujące w sprawie okoliczności pozwalają na uwzględnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jednocześnie uzasadnieniu, dlaczego odpowiadają one ustawowemu katalogowi przesłanek. Ustawodawca nieprzypadkowo, konstruując wymagania skargi kasacyjnej, wyodrębnił w oddzielnych przepisach art. 398⁴ k.p.c. obowiązek przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (§ 1) i obowiązek przedstawienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienia (§ 2). Chodzi zatem o dwa odrębne, kreatywne elementy skargi kasacyjnej, które spełniają określone cele i podlegają ocenie Sądu Najwyższego, na różnych etapach postępowania kasacyjnego. Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie podlegają analizie na etapie przedsądu, natomiast przytoczone

podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Oba te elementy muszą być więc przez skarżącego wyodrębnione, oddzielnie przedstawione i uzasadnione, a dla spełnienia wymogu z art. 398⁴ § 2 k.p.c. nie wystarczy odwołanie się do podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia, bo choć dla obu tych przesłanek argumenty mogą być podobne, to Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania, nie analizuje zaś podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia. Skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, aby Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w uzasadnieniu jej podstaw pozostałych elementów konstrukcyjnych skargi, ani tym bardziej się ich domyślać (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 20 października 2016 r., I PK 59/16, LEX nr 2160130; 27 lipca 2017 r., II PK 293/16, LEX nr 3546053).

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca oparła na przesłance uregulowanej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Kryterium to nie zostało jednak spełnione. Przekonanie Sądu Najwyższego oceniającego na etapie przedsądu o zasadności przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania w oparciu o warunek z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. wymaga wskazania za pomocą wywodu prawnego, na kanwie jakich norm (przepisów) zagadnienie powstało, jakie są możliwe interpretacje problemu i jakie jego rozstrzygnięcie proponuje skarżący (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 19 maja 2009 r., II PK 66/09, LEX nr 553691). Zagadnienie prawne jest to problem, który wiąże się z określonym przepisem prawa materialnego lub procesowego, którego wyjaśnienie ma znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw, ale także dla rozstrzygnięcia konkretnej, jednostkowej sprawy (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 2 marca 2012 r., I PK 158/11, LEX nr 1215116). Wskazanie zagadnienia prawnego uzasadniającego wniosek o rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno nastąpić przez określenie przepisów prawa, w związku z którymi zostało sformułowane, i wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Dopiero wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do oceny, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem "prawnym" oraz czy jest to zagadnienie "istotne" (postanowienia Sądu Najwyższego: z 23 marca 2012 r., II PK 284/11, LEX nr

1214575; z 13 sierpnia 2002 r., I PKN 649/01, OSNP 2004 nr 9, poz. 158; z 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004, nr 7-8, s. 51; z 11 kwietnia 2012 r., III SK 41/11, LEX nr 1238126; z 31 stycznia 2013 r., II CSK 479/12, LEX nr 1293729). Obowiązkiem skarżącego jest wywiedzenie i uzasadnienie występującego w sprawie problemu w sposób zbliżony do tego, jaki przewidziany jest przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 § 1 k.p.c.

Istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotąd w orzecnictwie, którego rozstrzygnięcie może przyczynić się do rozwoju prawa. Tymczasem w rozpoznawanej sprawie skarżąca nie zdołała wykazać występowania w sprawie wskazanej przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Przedstawione zagadnienia były już bowiem wielokrotnie rozstrzygane przez Sąd Najwyższy i w tym zakresie ukształtowana została jednolita linia orzecnicza.

Na temat wielokrotnego zatrudniania pracowników na podstawie terminowych umów o pracę w kontekście kwalifikacji takich działań jako sprzecznych ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa, bądź działań sprzecznych z przepisami prawa Sąd Najwyższy wypowiedział się obszernie w wyroku z 25 lutego 2009 r., II PK 186/08 (OSNP 2010 nr 19-20, poz. 230), w którym stwierdził, że jeżeli pracodawca wykorzystuje swą przewagę na rynku pracy i narzuca umowę o pracę na czas określony i to na długi czas określony, ale nie zamierza postępować konsekwentnie do tak uzgodnionego czasu trwania umowy, to przejawia się w tym nieposzanowanie zasad współżycia społecznego. Okazuje się bowiem, że jedna strona drugą traktuje instrumentalnie, patrząc wyłącznie ze swojego punktu widzenia stara się tak ułożyć umowę, ażeby pozornie odpowiadała także stronie drugiej (zapewnienie długiego zatrudnienia), a w rzeczywistości zapewnia sobie nieskrępowany mechanizm rozwiązania stosunku pracy. Jeśli taka sytuacja zachodzi, to jest ona ewidentnym nadużyciem prawa podmiotu gospodarczego do zatrudniania pracowników na podstawie przewidzianych w Kodeksie pracy typów umów o pracę. Korzystający z wolności gospodarczej pracodawcy powinni stosować - a nie omijać - określone w prawie pracy standardy zatrudnienia i ochrony pracowników. Umowy o pracę terminowe są

przewidzianym w prawie pracy typem zatrudnienia i oczywiście mogą być stosowane, jednakże bez zaprzeczenia ich funkcji, wyłącznie po to, ażeby wyłączyć ustawowo określone konsekwencje zatrudnienia. Dotyczy to procedury wypowiedzania umowy o pracę. Zawarcie umowy o pracę na czas określony i jej konstrukcja co do długiego czasu trwania nie może wyłącznie być funkcją interesu pracodawcy, ażeby uzyskać możliwość łatwego zwolnienia pracownika bez stosowania procedur wypowiedzenia i uzgodnienia tego ze związkami zawodowymi albo po to, ażeby uniknąć określonego w art. 25¹ k.p. mechanizmu konwersji z mocy prawa trzeciej z umów na czas określony na umowę na czas nieokreślony.

Podsumowując powyższe, w kwestii uprawnień sądu pracy co do weryfikacji (kontroli) długoterminowych umów o pracę na czas określony zawierających równocześnie klauzulę rozwiązania za dwutygodniowym wypowiedzeniem, oraz obejmowania tą kontrolą i ustalenia zachowania stabilizującego zatrudnienie, sensu umowy terminowej oraz usprawiedliwionego i zgodnego interesu obu stron stosunku pracy – wypowiedział się Sąd Najwyższy w licznych orzeczeniach (por. wyrok z dnia 25 października 2007 r., II PK 49/07, OSNP 2008 nr 21-22, poz. 317; z przedstawioną w nim "linią orzecniczą", w tym wyrokiem z 7 września 2005 r., II PK 294/04, OSNP 2006 nr 13-14, poz. 207, wyrok Sądu Najwyższego z 30 listopada 2017 r., II PK 223/16, LEX nr 2434441; wyrok Sądu Najwyższego z 3 września 2010 r., I PK 39/10, LEX nr 630170 oraz postanowienia Sądu Najwyższego: z 22 lutego 2023 r., I PSK 48/22, LEX nr 3554457; 27 maja 2020 r., III PK 90/19, LEX nr 3158421).

Z uwagi na przedstawione wyżej argumenty, w sprawie nie występuje obecnie istotne zagadnienie prawne powoływane przez skarżącą.

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

[SOP]

[a.ł.]

